Biblia Parva,
1622

J.230
Lut.

7.230
Lid

BIBLIA PARVA.

EDVR.

Alimennelegur

Catechismus/med stalþ
um Ritningarenñar Ord
um/stuttlega vtlagdur.
Vr Latinu mæle a Norrænu/
Ap S Arngrime Jonsyne
ANNO Domini. M D XC.

Psalm. 119.
Ord þitt Drottenn er Lampe Fota
minna/ z Lios a mjnum Vegum.

Gal. 3.
Nier er ecke Gydingur nie Grick
ur/ Nier er ei Þræll nie Frelsinge/
Nier er ei Kall nie Kuinna/ þui þier
erud allersaman eitt j Christo Jesu/
En þyrst þier erud Christi/ þa erú
þier Abrahams Sæde/ z epter Fyr
erheitenu Erfingiar.

Landsbokasafn

Huør er þijn einka Huggun/ bæde j Lijfenu ꝛ Daudanum ?

ÞESSE/ Ad eg a mig ecke sialfur/ helldur er eg mꝛ Ønd ꝛ Lijkama eigen Eign mijns trua Herra ꝛ Endurlausnara Jesu Christi/ huørt sm̄ eg life eda dey/ Huør minn Endurlausnare Jesus hefur mꝛ sijnu dyrmæta Blode/ fullu borgad ꝛ bitalad fyrer mijnar Synder/ ꝛ mig þar med af Diøfulsins Vallde frelsad / ꝛ nu sijdan mig so verndar/ ad ecke neitt Hær af Hofde mier kann falla/ an mijns Himneska Fødurs Vilia/ Helldur hørf est mier nu allt til goda/ huørs vegna hann eirnen med sijnum heilaga

Anda

Anda/ giører mig fullvissan vppa
þad eilijfa Lijf/ z so fwsan til sier
framveigis med allre Dygd z alwd
ad þiona.

II

Huørsu margt liggur þier a ad vi
ta/so ad þu þessare Huggun na
er/z meiger so Lijfs z Dau
de holpen vera ?

Þad er þrent/sem ad er jnnehalld
allrar heilagrar Ritningar.

1 Huørsu stor z mykel ad sie mijn Synd z Eymd.

2 Huørnen eg kunne fra þeirre Synd z Eymd/ frij z frials verda.

3 Huøria þock eg eige Gude mijnum ad giallda/ fyrer þad æfinlega frelse/af Syndenne z Eymdenne z øllum Voda.

Sa fyrste Parturen vm Mañsins Synd og Anaud.

III.

Hvad kiẽner þier ad þeckia þijna Synd ?

Logmaal Drottins.

IV

Hvad heimter Logmaaled ad oss ?

Þad kienner oss Christur med þa um Ordum. Elska skalltu Drott en Gud af ollu Hiarta þijnu / af allre Salu þiñe / af ollu hugskote þijnu / og af ollu þijnu Megne / Þetta er hid fyrsta og ædsta Bod ord / enn hid annad er þessu lijkt. Þu skallt elska þiñ Naunga sem sialfan þig. J þessum tveimur

Bodord

Boðorðum er allt Løgmaled z Spa mennerner jñe ꝼolgner.

V.

Kanntu nockuð alls þessa að geyma?

Onguaneigen/ Þuiað eg er aꝼ Natturunne meir hneygður til þess að hata Guð z Naungan.

VI

Huort skapaðe Guð Mannen so spilltan z illgiarnan?

Fiærre er þui/ Helldur góðan og epter sinne eigen Mynd/þa skapaðe Guð Mannen/það er/Guð skapaðe Mannen j Vpphaꝼe Sañriettlatan/Sañheilagan/so að hañ þeckte Skapara sinn riettelega/z hañ jñelega elskaðe/z liꝼðe so hia hønum i eilijꝼre Sælu/til þess að loꝼa z dyrka hann.

VII

Huadan er þa þísse Nat-
turu spilling ?

Af Ohlydne z afbrote vorra fyr-
stu forelldra / Adams z Euu / er vor
Nattura so fordiørfud / ad vier er-
um aller j Syndenne gietner.

VIII

Er vor Nattura so giorvøll
spillt / ad vær orkum eckert gott
ad giora / Helldur erum hn-
eygder til Syndarennar ?

Sennelega / nema þui ad eins / ad
vier fyrer Heilagan Anda verdum
Endurgietner.

IX

Giører þa Gud ecke Mañenum
oriett til / ad hañ heimter þad ad
hønum j Løgmalenu / sem hø-
num er omøgulegt ad
hallda ?

Langt

Langt þiærre/ Þui Gud skipar þ Mannenum sem hann skapade æn Syndar/ z var þess orkande/ ad hañ giæte þetta allt halldeð/ sm̃ j Løgmalenu er biþatad/ Enn þo Madurenn aþ Dioþulsins tilteygingu/ z sialþs siins Nreckvijse þirdte sig z allt sitt aþkuæme/ þeirre Guds gæþu/ so ad þar epter giétur eingen Løgmæled vppþyllt/ þa er þ ecke Gude ad kieña.

X

Lætur Gud þessa Mañsins Nreckvijse z aþbrot o-strøffud vera?

Nei/ Nelldur reideſt hañ hrædelega/ bæde þyrer vora jnnþædda vppruna Spilling / og allar giøranlegar Synder/ z straffar þær/ epter siinum Riettlætis dome/ med tijmanlegum/ z eilijþum Pijslum z Plægum/ so sem hañ seiger sialþur/ Bøluadur sie sa

 sem

sem ecke helldur allt þad sem skrifad stendur j Løgmálenu/ so ad hann giøre þad.

XI

Er nu Gud ecke lijka samt nǽsta Myskunsamur?

Ad sønnu er hañ Myskunsamur/ Enn þo so/ ad hañ er lijka Riettlǽtur/ Huar fyrer ad hñs stranga Riettlǽte krefur þess/ ad þad sem vid hans Nǽdarvillde er misbroted/ verde þa mestu (þad er eilijflega) Lijfs z Andar pijnu epter sig leidande.

Sa annar Parturen vm Mañkynsins Endurlausn.

XII

Og nu med þui ad vier erum epter Riettlǽtum Guds dome/ stundleg um z eilijfum Kuølum vnderorpner/ er þa

er þa eingen von/ad vier med neinu
mote þar þra þrelſter verdum/ z
naum ſo aptur vors Himneſka
Fødurs Vinſkap ?

Gud vill/ad ſijnu Riettlæte ſie þull
nægia giørd/þad er/ad þyrer Synd
ernar ſie borgad/ z Løgmaaled vpp-
þyllt/ Þui verdum vier annadhuort
ad giøra þad ſialþer / eda þa þann
þyrer oſſ ſem þad þullgiører.

XIII

Gietum vier nøckud þeſſ
orkad ſialþer ?

Langt er þra þui/ Myklu helldur
aukum vier Dags daglega oþan a
þa ſtoru ſkulld z Syndañabyrde.

XIV

Gietur z eingen oñur Skiepna a
Himne eda a Jørdu/ſem ad er
einþølld Skiepna/þyrer oſſ
bitalad ?

Eingen/ Þui þorst vill Gud ad eingen ønnur Skiepna gialllde so Mannsins/ ad hun bere þad sem hñ braut til. Þar næst orkar þeß eingin einþølld Skiepna / ad standast Guds Grimdar Reide/ z þrelsa adra þra henne.

XV

Huada Frelsara/ eda huers Arnad ar Mans eigum vier ad leita ?

Þeß sem hann er sannur Madur/ eins z vier erum/ enn þo Fullriett latur/ z an allra Synda/ z þar med øllum Skiepnum Mattugre/ þad er/ Ad auk þeß hann er Madur/ þa sie hañ eirnen sannur Gud.

XVI

Þui þarþ hann sannur Madur z Fullriettlatur ad vera ?

Þui Riettlæte Drottens kreþur þeß/ ad su sama Nattura sem brot-

leg vard/hun bitale fyrer Syndena/ z þar þ a hafi sannur Madr ad vera/ Enn nu kan eirn Syndare ecke ad frelsa annan/nie helldur sig/z þui a Frelsaren enn Syndar ad vera.

XVII

Þui verdur hann lijka sannur Gud ad vera?

So hann med sijnum Guddoms Krapte/vnder Guds Reide z Synda byrde stadest giete/ z oss þad Riettlæte sem vær mistum/z þad eilijfa Lijf aptur feinge z gæfe.

XVIII

Huor er hann nu sa Frelsaren/sem bæde er sannur Madur/fleck laus z enn Syndar?

Vor Drottin Jesus Christur/ sem oss er orden Wijsdomur/Riettlæte/helgan z Endurlausn af Gude.

XIX

Huar

Nuar aß veistu þad ?

Af þeim Evangelij z Gudspiall asta gledelega Bodskap/ sem Gud bedade Adam z Euu/ fyrst j Paradijs/ z þadan aß ødrum Forfedrum z Spamønnum/ z med Nelge fornum/og ødrum Løgmals setningum fyrermyndade/ En med þad sijdsta j sijnu kiæra Eingetna syne vppfyllde.

XX

Er þa øllum þeim sem med Adams falle gløtudust/ Endurlausn feingen z vtvegud fyrer Christum ?

Ja/ Þeim øllum sem Jesu Christo med eirnre riettre lifande Trw jnplantast/ z hns Velgiørninga riettelega medtaka.

XXI

Nuad er su rietta Trw sem þu nefner ?

Truen

Truen er ecke ad eins ein kynn
ing/ ad Menn true þad allt satt ve
ra / sem Gud j sijnu Heilaga Orde
opinberad hefur/ Helldur z eirnen
eitt obrigdullt vpp kueikt Hiartans
traust/ af heilogum Anda/ ꝥ Gud
spiallsins bodan/ j mijnu Hiarta vpp
tendrad. Af huoriu Trauste mijn
Samuiska finnur roo j Gude/ vissu
lega treystande/ ad Syndanna fyrer
giefning/ eilijft Rietlæte z Lijfed/
sie ecke ad eins odrum/ helldur z eir
nen mier vissulega giefed af Guds
Myskunseme/ alleinasta fyrer Chri
sti Forþienan.

XXII

Huerin a þa eirn christen Madur
ad trua/ so hann holpen verde ?

Allu þui sem oss er j Gudspioll
onum fyrerheited/ huad allt er stutt
lega jnn bunded j þeirre Postulanũ/

Ja/

Ja/ Peirre almennelgu allra christ-
enna Mafia Truariatningu.

XXIII

Huør er su Truarjatning?

Eg true a Gud Fodur/ zc.
Og a Jesum Christ/ zc.
Eg true a heilagan Anda/ zc.

XXIIII

Huørnen skipter þu þessare
Truargrein?

J þriá Parta.

1 Hinn fyrste er vm þaň Eilijfa
Fodur/ z vora Skøpun.
2 Annar vm Sonen/ z vora End
urlausn.
3 Pridie vm H. Anda/ z vora Hel
gun.

XXV

Med þui ad ecke er nema eirn Gud
Þui nefner þu þa þria/ Foduren
Sonen/ z heilagan Anda?

Þui

Þuiad Gud hefur sig so j synu heilaga Orde openberad / ad þessar þriar adgreindar Personur/ sie eirn samnur Eilijfur Gud.

Um Fødurenn.

XXVI

Huad truer þu/ þa þu seiger/ Eg true a einn Gud/ Skapara Himmens z Jardar ?

Jeg true ad sa eilijfe Fader Drottens vors Jesu Christi / sem Himmen z Jord z alla Hlute af øngus Efne skapade/ z þui ollu eñ nu med sijnu guddomlega Raade z fyrerhyggiu/ vid Magt helldur /. sie minn Gud og Fader/ fyrer Jesum Christum/ Og þar fyrer hef eg soddan traust a honum/ ad eg efast ecke/ ad hann mune hyxa mier fyrer þui ollu sem eg hefe þorf fyrer/ til lijfs og

Saalar

Sælar. Og þar ad auke treyste eg honum so/ad allt þad Motlæte edur Motgangur/ sem hann vppa mig leggur j þessu Sorgþulla Lyþe/ þui mun hann snua øllu/mier til eigenlegs gagns z goda/ Aþ þui haň gietur þad giørt/sem er eiň Allsmegtugur Gud/ Og vill þ eirnen giøra/ aþ þui hann er minn Myskunsamur Fader.

XXVII.

Huad er þad þu kallader Guds Fyrerhyggiu ?

Þad er sa alhæge z Almættuge Guddoms Kraptur / med huørium Gud Himne z Jordu z øllum Skiepnum vppe helldur/ styrer z stiornar/so ad aller Hluter/bæde Jardarenar margþalldur grode/Himensins Regn z Þurrer/Jardarennar Friozgun z Ofriozgun/Matur z Dryckur/

ur/Heilsa z Krankleike/ Audur og Fatækt/ z aller Hluter ganga epter hans pödurlegu Rade z Vilia.

XXVIII

Huad stodar oss ad vita þetta/ vm Sköpunena/ z Guds Fyr erhyggiu vm alla Hlute ?

So ad vier j Motgangenum sie um þolinmoder / j Velgeingnenne þacklater/ enn hoptum vm þad sem okomed er besta traust/ z von orugga a Gude vorum trua Fødur/ vitande þad pyrer vijst/ad eingen Hlut ur/kan oss vid hans elsku ad skilia/ med þui ad han hepur allar Skiepn ur j sijnu vallde /so ad þær an hans Vilia kunna sig ecke ad hræra / og ecke ad lipa/ þess helldur hønum na udugum meira ad giora

Vm Sonen.

XXIX

Þui nefnest Guds Sonr Je-
sus/edur Frelsare ?

Þui hann frelsar oss af ollum ve-
rum Syndum/ Og eingen kan sier
Lausnar nie Saluhialpar añarstad
ar leita/ z ei kan hun añarstadar eñ
hia honum ad finnast.

XXX

Trua þeir þa ecke a þañ einka Fr-
elsaran Jesum/ sem sier hialpar lei
ta añadhuort hia helgum Moñ
um/edur sialfum sier/edur añ
arstadar einhuorstadar ?

Fiærre er þui/Þui þo þeir j Or-
de læteft hafa hañ z hallda siñ Frel
sara/ þa samt j raun z Sañleika/
afneita þeir Jesu. Þuiad añadhuo
rt verdur ad vera/ad Jesus med þui
mote sie ecke fullkomen Saluhialp
are/Ellegar fyrst hañ er fullkomen
Frelsare

Frelsare / þa verda þeir sem hann med Trunne medtaka/ alla Hlute til Sꝍaluhialpariñar/ j honum einum ad eiga ꝫ ꝍdlast.

XXXI

Enn þui nefnest hañ Christus ?

Pad er Smurdur.

Þui hañ er ap Fodurnum skickad ur/ ꝫ ap helgum Anda smurdur/ til eins Spamañs ꝫ Kienneꝑodurs ed ur Lærimeistara/ sem oss Fodursins hid leynda Rad ꝫ Vilia/ vm vora Endurlausn opinberade. Og er lij ka skickadur ꝫ smurdur til Byskups edur Kieñemans/ sem oss med þui ein ka Oꝑꝑre sijns Blessada Lijkama endurkeypte/ ꝫ an aꝑlats vorra veg na fyrer Fodurnum frame stendur. Hier ad auk er hañ skickadur ꝫ smurdur til Konungs/ sem oss med sijnu Orde ꝫ Anda styrer ꝫ stiornar/ og

 helld

helldur oss vid þad þrelse z þa End urlausn/ sem hann oss aþrekade.

XXXII

Þui kallast þu Christen?

Aþ þui eg þyrer Truna er Jesu Christi Limur/ z Nluttakare hans Smurningar/so ad eg jate hans hei laga Naþn/z ste honum sialþur eitt reidubued þackletis Offur/z j þessu Lijþe med godu Giede / og oruggre Samvisku mot Syndene z Dioþlen um stride/ z eignest so med honum þad eilijþa Nimmarijke.

XXXIII

Nuar þyrer neþnest Christus Guds eingieten Son/med þui vier erum lijka Guds Born z hafi vor Fader?

Þuiad Christus alleinasta er Fod ursins / natturlegur z sameilijþur Sonur/enn vier þyrer Christi skulld erum

erum aþ ſkiærre Guds Fodurs Nad Arþleidingar.

XXXIIII

Þui kallader þu Christum vorn Drotten ?

Sokum þeſſ/ad hañ endurkeypte vora Ond z Lijkama þra Syndon um/Ei med Gulle nie Silþre/helld ur med ſijnu dyrmæta Blode/Og þr elſade oſſ ſo aþ Dioþulſins Vallde/ z þieck oſſ alla ſier til eignar/ ſem ecke vilium vr hans Fadme briotaſt.

XXXV

Nuad truer þu þar þu ſeiger/Gie ten aþ heilogum Anda/þæddur aþ Mariu Meyiu ?

Eg true ad Guds Sonur/ſem er z blijþur einn ſañur eilijþur Gud haþe vpa ſig teked ſaña Mañs Nat turu/ aþ Hollde og Blode Mariu Meyiar/ſamverkande heilogum An

da so ad med þui hañ er eirn sañur Gud/ þa sie hañ lyka sannur Madur/Ja/þad saña Davids Sæde/sÿn um Brædrum lÿkur ad ollu/Syndenne pratekenne.

XXXVI

Huørt Gagn pær þu af þeirre heiløgu Stetningu z Holld gan Jesu Christi ?

Þetta/ Ad hañ er vor Medalgan gare/ z med sÿnu Meinleyse z Netlagleik hylur hañ mÿnar Synder/ j huørium eg er gieten/ so pær kome ecke fyrer Guds Fødurs Auglit.

XXXVII

Huad truer þu/þegar þu seig er hann pÿndan ?

Eg true ad Jesus hafe Guds Fødurs Grimdar Reide/søkum alls Mannkynsins Synda bored / bæde a Sælu z Lÿkama/so hañ med sinne pÿnu

Vænu hver ad er þad einka lyknar Oþþur/endurleysse vora Saal z Lyk ama þra eilijþre Fyrerdœmingu/z oss þar med vivegade Fodursins Nad/ Riettlœte z þad eilijþa Lijþed.

XXXVIII

Þui var hann pijndur vnder Pontio Pilato ?

So ad hañ saklaus aþ Landsdo maranum Pilato þordœmdur / tœke oss vndan þeim stranga Riettlœtis dome/sm̃ oss hieck ollum yþer Høþde

XXXIX

Er þad nockud merkelegt ad hann do a Krossenum ?

Ad sonnu/Þui þar aþ veit eg vis-sulega / ad hann heþur þa Boluan sem yþer mier var/ vppa sig tekid/ þuiad Krossins Daude var Bolua dur aþ Gude.

XL

Þui hlaut Christur olldun-
gis ad deyia ?

Aþ þui ad Guds Riettlæte z sañ
leika/vard ecke med ødru mote fulll-
nægt/vorra Synda vegna/ enn med
Dauda Jesu Christi.

XLI

Þui var hann grafen ?

Ad þad kære vitne vm/ad hañ væ
re sañarlega daen.

XLII

Nu med þui Christur er daeñ fyr
er oss/ Þui þurfum vier þa
ad deyia ?

Vor Daude er ecke Bitalingur
fyrer Syndernar/ so sem Christi
Daude/ Helldur ender a Syndønum
z jñgangur til eilijfs Lijfs.

XLIII

Huert Gagn høfum vier fram

veigis

veigis aþ þessu Offre/ z Dauda Jesu Christi?

Þad/ Ad aþ krapte hans Dauda er vor gamle Adam med honum krossfestur deyddr z graþen/ vppa þad ad þangar Holldsins Girnder/ skule ecke hiedan aþ rijkia j oss/ helldur ad vær þornþærum oss sialþa Gude til eins Packlætis offurs.

XLIIII

Þui leggur þu þad til/ ad hañ sie oþanstigen til Heluita?

So ad eg j allre minne Neyd og Angist z øllum Motgange/ hugge z hresse mig hier vid/ ad miñ Lausnare Jesus Christur/ heþur med þeirre omælanlegre Pijnu Angist z Kuøl/ sem hañ leid a sijnum Licama/ z sinne blessudu Ønd/ aþ Heluijtis Kuøl z Angist/ mig frij z frialsan giørt haþe.

XLV

Huort gagn er oss ad Christi Vpprisu ?

1 Med sine Vpprisu yfervan hn̄ Daudan/so han̄ giørde oss hlutkaken dur þess Rietlætis /sem han̄ oss med sijnum Dauda aframkade.

2 Þar næst vppvekur oss Kraptur Daudans Christi/til Endurnyungar Lijfsdaganā.

3 J sijdasta mata er Vpprisan Christi/huør ad er vort Hofud/ein̄ Pantur/ oss giefen/ til þess/ ad vær skulum ꝛ eitnen ødlast eina Dyrdarsama Vpprisu a sijdasta Deige.

XLVI

Huad er þad/ad Christur sie vpp stigen til Himna ?

Ad han̄ i sin̄a Lærefueina Augsyn sie vppnumen fra Jordun̄e ı Himenen/ꝛ situr nu til Fødursins hægre Handar vorra vegna/ꝛ vilie þad

an koma ad dæma Lipendur z dauda Enn samt yþergieþur ecke Herran Christur syna Vtvalda z þa heilogu Christne/ Helldur er hann med synum/so sem hañ loþade/allt til Heimsins enda/Ja/ hans guddomlega Kraptarvellde/hans Nad/hans Nialpræd is Ande vijkur alldrei þra oss/ vier sem erum Christo þyrer Truna jñplantader.

XLVII

Huada gagn hoþum vier aþ Vppstigningu Christi?

Prepallt.

1 Ad hañ stendur þrame þyrer oss hia synum Himneska Fodur.

2 Þar næst/ad vier vitum/ Hollo aþ voru Hollde j Himnenum vera/ huar vtaþ vier erum veþader vm þ ad Christur vort Høþud mune oss syna Lime vpp til syn taka.

Sender

3 Sender hañ oss sijn heilaga Anda sim þad verkar med oss/ad vier leitum ecke þess sem jardneskt er/helldur himneskt/þar sem hañ situr til Fodursins hægre Handar.

XLVIII

Þui leggur þu þad til/situr til Guds Fodurs Hægre Handar?

Ap þui Christur for þui til Himna/ad hañ audsynde sig ad vera Christnennar Hofud/ firer huort Fadeten styrer z stiornar ollu.

XLIX

Huad stodar oss þesse Dyrd z Vegsemd Herrans Christi/sem er vort Hofud?

Hun stodar oss fyrst j þui/ad fyrer þañ heilaga Anda/vtheller hann yfer oss sijna Lime/Himneskum gafum. Þar næst/ ad med sinne Magt/

verndar hafi oſſ/ z ſtrÿder pyrer oſſ mote øllum vorum Ovinum.

L

Huada huggun pær pu af Christi apturkomu/ Ad dæma Lifendur z Dauda ?

Þeſſa/ Ad eg ma j øllum mÿnum Kroſſe z Motgange/ Eymd z Ofsøknum/ vpp lypta mÿnum Augum j Himenen til mÿns Frelſara / ſem pordum virdtiſt ad ſtanda j mifi ſtad z pyrer mÿna ſkulld pyrer Guds Dome/ z alla mÿna Synd z Bøluan j burt tok/ z ma nu vona epter þeim ſama ſem dómare koma ſkal af Himnenum/ ad hafi reke alla mÿna z ſÿna Ovine j eilÿfar Kualer/ en leide mig z alla vtvalda j eilÿfa Dyrd til Himnarÿkes Fagnadar.

Vm Heilagan Anda

Huad

LI

Huad truer þu vm heilag an Anda?

Eg true ad hann sie sannur sameiliþur Gud/ med Fødur z Syne/ Ad hann sie mier giefen til ad efla j mier Truna/ med huørre eg verd Christi z hans velgiørninga niotande. So hañ mig hugge og med mier æfinlega bliffe.

LII

Huad truer þu vm heilaga almennelega Guds Christne?

Eg true ad Guds Sonur/ allt fra Heimsins Vpphafe z til Heimsins enda/ mune sier af øllu Mannaña kyne/ Vtvøldum flocke til þess eiliþa Lijfs safna/ Huør flockur z Søfnudur/ ad heiløg z almenneleg Christne nefnest/ sem fyrer þann

heilage

heilaga Anda z Guds Ord/vm tru na til Christum/ a eins z samþyck verdur/z ad þesse Søpnuduren ha= pe vernd z skiol ap Guds syne. So true eg z eirnen stadpastlega/ ad eg sie þessarar Christneñar edur Sap= nadarens eirn lipande Limur/ z ad eg mune þad æpinlega bliipa.

LIII

Huad merker Heilagra Samneyte ?

1 Þad/ Ad aller Christner (þad er Rietttruader) hape samneyte Christi z alls gods sem hønum pylger/ Þui þ.ir mota þess/ z neyta eirnen til sa mans.

2 Þat næst/ ad huor z eirn eige þeirre gaapu sim hañ hefur ap Gude þeiged/til sameigenlegra Gnæda og nota/z til Saluhialpar øllum sam an/ap Hug z Hiarta hallda.

Huad

Huad truer þu vm Synd aña fyrergiefning ?

Eg true ad Gud fyrer Christi Pijnu z Dauda/vilie nu ecke fram ar miñast a mïnar Synder/nie a þa Holldsins spilling/ sem mig daglega aſtrÿder/Helldur giefa mier Christi Riettlæte af ſkiærre Nad/so eg þurfe alldrei Guds stranga Riettlæte ad mæta.

LV

Huada huggun hefur þu af Holldsins Vpprisu ?

Þessa/Ad so sem mijn Ond/strax þa hun ſkilur vid Lijkaman/þa kiem ur hun til sijns Herra z Hofuds Christum/ So eirnin mun þetta mitt Hollð med Christi almætte/vppvakt af Dauda/Aundinne aptur samtein

giaſt/ ꝛ Chriſti Dyrdarſomum Lij-
koma ſamiykiaſt

LVI

Huada huggun fær þu aff þui/ ad þu truer ad til ſie eilyft Lijf?

Þeſſa/ Ad epter þui þegar ſtofn
ar vnder eilijfu Lijfe j mijnu Hiarta
þa mun þ vijſulega ſkie/ ad eg epter
þetta ſtundlega Lijf/ odlaſt eilijfa
Farſælld ꝛ Vnadſemdar veru/ j hu-
erre eg a ad dyrka Gud ad eilijfu/
huilijka Farſælld ꝛ vnadſemd ad eck
ert Auga ſa/ ꝛ eckert Eyra heyrde/
ꝛ eingen Madur kan med Hug edur
Hiarta yfer ad taka.

LVII

Enn þo þu truer øllu þeſſu/ Huad ſtodar þig þad?

Þetta/ Ad eg er fyrer Chriſtum
Jeſum Riettlætur fyrer Gude / og

LVIII

Huernen ertu Riettlætur
pyrer Gude ?

Alleinasta med Trunne a Jesum Christum/so po ad mijn Sanwisko bijte mig/ad eg hafe oll Guds Bod ord broted/ z eckert af þeim halldeð og er þar ad auk fws og feigen til alls ills/ Þa samt sem adur (so fr= amt sem eg medtek Jesu Christi vel= giorninga med eirnre lifande riettre Tru) tilreiknast mier z giefst/full komleg Jesu Christi Hlydne/ z full nægia hans Riettlætis, z heilagleiks alleinasta af skiærre Naad Guds z Myskun/an alls mijns makleglei ka eins z eg hefde ongua Synd giort/ z eg være med ollu fleckl aus / z so sem eg hefde sialfur synt þa Hlydne sem Christur fyrer mig synde.

Þui

LIX

Þui seigest þu med Trun ne alleinasta Riettlæt ut vera ?

Ecke þess vegna/ ad min Tru sie þess verdug/ ad eg søkum hennar verdugleiks þocknest Gude/ Helldur þess vegna/ ad Jesu Christi Riettlæte z Heilagleike/ er mitt Riettlæte þ Gude/ enn eg kañ þessu Riettlætenu ecke ødurvijs ad na/ enn med Trunne/ zc.

LX

Þui gieta vor Verk z Godgiorder ecke vered Riettlæte fyrer Gude/ eda nockr partur af þui Riettlæte sem vier eigum ad hafa ?

Pad skiedur þess vegna/ Ad pad Riettlæte sem fyrer Guds Dome du

 gier

gier/a ad vera þullkomed z med øllu
mote samhliodande Guds Løgmale.
Nu er øll vor/z eirnin þau hin be-
stu Verk z godgiørder/kalladar þssa
Heims oþullkomen/ z aþ Syndon
um saurgud.

LXI

Huørnen skier þad/ad vor eigen
Godverk þorskullde ecke nockud/
Epter þui Gud heiter þyrer
þau launum þssa/ Heims
z annars ?

Þau Laun gieþur Gud/ei ad skyll
du/helldur aþ skiærre Nad og Mys-
kun.

LXII

Ma þa ecke skie/ ad þessar kienn
ingar giore Menn lata z hirdu
lausa/vm þau eþne/sem þeirra
velþerd z Sæluhialp
ahrærer ?

Ec

Ecke þa sem trua a Christum/ z honum eru med Trunne jnplant ader/ Þui kann þad ecke skie/ad þeir læte ecke þacklætis merke a sier sia j Endurnyungu Lijpdagaña z godum Verkum.

Vm Sacramenten.

LXIII

Þu heþur nu so kient/ad med Trunne kynnum vær ad niota Christs z hans velgiorninga/Seig nu huadan su Truen kiemur?

Aþ heiløgum Anda/ sem þyrer Ordsins Predikun Truna vpkueiker j vorum Hiortum/ z hana styrker z stadþester med þeim haleitu Sacramentis Christnennar.

LXIIII

Huad eru Sacramenten?

Þad eru heilog z synneleg teikn z merke/ og so sem Insigle/med huorium Gud vill stadfesta sitt heilaga Ord/ad hañ vilie ecke ad eins ollum helldur einum z sierhuorium þeim sem riettelega trua/þyrer þad einka Jesu Christi Krossins Offur/giefa Syndaña fyrergiefning/z þad Eilijfa Lijfed/oforþient med ollu/ af oss til/einasta af siñe Nad og Myskun.

LXV

A þa þetta tuent/Orded og Sacramentin vora Tru til Christi Forþæringar a Krossenum ad leida so sem ad sie hun z vaxe Root z Grundvollur vorrar Saluhialpar?

Efalaust er þ/Þui heilagur Ande kienner med Ordenu/ enn styrker og

z stadpester kienningena med Sacramentonum/ Huør hans kienning so hliodar. Ad oll vor Saluhialp sie þalen z þolgen alleinasta j Fornþæringūne Herrans Jesu Christi sem hieck þyrer oss a Krossins Galga.

LXVI

Huørsu mørg Sacramenta jnnstte Christur j þeim nyia Gatt mala/eda Testamente?

Tuø/ Skijrnena/z þa heiløgu z haleitu Kuølldmaltijd Drottins.

Vm Skirnena.

LXVII

Huad minner þig a j Skijrnenne/ z huad styrker þijna Tru/ad þu muner med Christi Pijnu z dauda endurleystur?

 Petta

Þetta/ Ad Christur jnsette þa Vatns Laug/ z hiet/ ad so sañarlega skule eg aþ Andarennar Saurend um (þad er aþ øllum mijnum Syn dum) hreinn z þuegen verda/ so sem eg verd lijkamlega/ med Vatn enu laugadur/ med huoriu Hølldsins ytre saurende er vant ad klæra.

LXVIII

Huad er þad/ sem þuæst edur hreinsast med Blode z Anda Jesu Christi?

Þad er/ ad odlast oþorþient aþ Gude Syndanna þyrergieþning þy rer Bloded Christi/ sem hañ vt hell re þyrer oss a Krossenum. Þar næst merker þad þyrer heilagan Anda ad endurnyiast/ z þyrer hñs helgan Ch ristj Limur ad vera/ so ad vær æ meir z meir deyium þra Syndeñe/ og liþ um vel z christelega.

Huar

LXIX

Hvar lofade Christur þui/ Ad hñ skyllde so sannarlega lauga z þvo oss med sijnu Blode og sijnum Anda/ so sem vier verdum med Skijrnarennar Vatne laugader?

Þa hañ skickade z jñseite Skijrnena/ med þessum Ordum. Fared wt vm allan Heimen/ z kieñed ollum Þiodum/ Skijrande þær j Nafne Fodur/ Sonar z heilags Anda. Sa sem truer z verdur skijrdur/ skal holpen verda/ enn sa sem ecke truer skal fordæmast. Þetta Forerheit jtrekar z endurnyiar Ritningen þar hun kallar Skijrnena Endurnyungar Laug/ z hreinsan Syndañа.

LXX

 Et þa

Er þa ſu ytre Skijrnen Syn danna hreinſan ?

Wiſt ecke/ Þuiad alleinaſta Blod ed Jeſu Chriſti/ þad hreinſar oſſ aꝼ ollum vorum Syndum.

LXXI

Þui nepner þa H. Ande Skirnena Endurnyungar Laug/ z. aꝼmaning Syndāna?

Þui ſu ytre Skirnen ſem vier ſiaum/ er eitt viſt z obrigdullt audkieñe eirn vantur z Jnſigle/ til þeſſ ad vor Sal laugaſt ſo z hreinſaſt aꝼ Syndunum/ ſo ſem vier ſiaum ad Vatn ed þuær z laugar Likaman hid ytra aꝼ Saurindonum.

LXXII

A ecke ad ſkijra Vngbornen ?

Ad ſonu a þau ad ſkijra/ Fyrſt þau eru ecke ad ſijdur j Sattmala Drot tens z

gens z hans chrisSne/ helldur en þeir ... sllorudu/ Og þeim er þyrer Christi Blod/ heited Syndanna pyrergiep⸗ningu/ og þeim heilaga Anda/ sem Truna verkar j Hiartanu/ Þui eiga þau vissulega med Skijrnesse/ Guds Christne ad jnplantast/ z þra Vantruadra Manna Børnum med þui audkiennt ad þraskiliast. So sem j gamla Testamentenu var eirnen Vmskurnesse hattad/ j stadenn huorr ar Skijrnen er komen j þui nyia Testamentenu.

Vm drottenlega Kuølldmaltijd.

J.XXIII

Huornen minnest þu a/ z huørnen styrkest þinn Trua j Kuølldmaal tijd Herrans/ ad þu verder Dau da z Pijnu Jesu Christi niotande?

Fyrst

Fyrst med þessum Ordum Herr-
ans Christi/sem Gudspiallamenner
ner z Paulus vm tala. Ad a þeirre
Nottu sem Christur var forraad-
en/tok hann Braudid/ giorde þa
cker. zc.

Sømuleides ad endadre Kuollds
maaltiidenne/tok hann Kaleiken. zc.

Item: So opt sem þier eted
þetta Braud/z drecked af þessum
Kaleik / þa skulu þier kunngiora
Dauda Drottens / þangad til
hann kiemur. J ødru lage mz S.
Pauls Ordum/þar hn segir/Pack-
lætis Bikar med hvorium vier pack
er giorum/ er þad ecke samneyte Bl
odsins Jesu Christi/Og þad Braud
sem vier briotum/er þad ecke samney
te Lijkamans Jesu Christi? Þui
þad

þad er eitt Braud z eirn Lijkame er
um vier marger/ sokum þess/ vær nep
tum marger aꝼ einu z sama Brau-
de. Nier aꝼ veit eg/ Fyrst/ad þad
sem eg medtek j Kuølldmaaltijd Dro
ttens/er sañarlegt Braud z sannar
legt Vijn/eñ þo ecke Braud z Vijn
alleina/ Þuiad aꝼ Krapte Orda Ch
risti ſ vier heyrum j Helguneñe les-
en/ Þa er Braudid sem eg medtek
ad eta/ Holld Jesu Christi sem gieꝼ
ed er j Daudan ꝼyrer mig/ Og þad
Vijn sem eg dreck/er hans Blod wt
hellt ꝼyrer mijnar Synder/ Huar vt
aꝼ Truen tekur/ sier stod z styrking
aꝼ Krapte heilags Anda/ad so sañ
arlega sm̃ eg medtek Braud z Vijn
lijkamlega z syndelega/ so sannarlega
medtekur Sæla mijn/alla þa Vel-
giørninga sem mier eru med Pijnu
Jesu Christi aꝼrekader/ z sem Br-
aud

aud z Bijn lijþgar Mañen/z Natt urunne vid magt helldur/So lijka gir nen nærer Holld z Blod Jesu Chri sti mijna Saal til eilijþs Lijþs/so hū alldrei verdur æpinlega þyst nie hun grud/Og hier vf aþ er eg þullvijs z Truar oruggur j þui/ad sa heilage Ande sem bygger med Christo og j oss/hann sameinger oss so æ meir og meir Jesu Christi Lijkama/ ad vier sieum Holld aþ hūs Hollde/z Bein aþ hans Beinum. Og so sem aller Mannsins Limer haþa eirn z hinn sama Lijþs Anda/so mun z oss alla eirn z hinn same Ande lijþga z næra/z til eilijþs Lijþs oss styra z stiorna. J stuttu Male ad seigia/ Aþ Kuolldmaltijd Drottins þæ eg sodd an Truarstyrking/ad eg reikna Jesu Christi Pijnu/z alla hans Hlyd ne ad vera mijna/eins z eg heþde sialþur

alþur betalad fyrer mijnar Synder
Þad packa eg mijnum Lausnara/ad
hañ med sinne Pijnu z Dauda burt
tok mitt Ranglæte/enn gaf mier j
stadenn sitt Riettlæte/sijna Hlydne/z
Lögmalsins vppfylling/So villda eg
þegar eg nu j þennan mäta medtek
Herrans Kuølldmaaltijd / þara ad
kunngiøra þar med Dauda Drottens
þangad til hann kiemur.

LXXIV

Hvørium er gangande til drott
enlegrar Kuølldmaaltijdar ?

Alleinasta þeim sem af Hiarta
angrar/ ad þeir hafe Gud styggdan/
z til Reide reittan/Eñ trua þo samt
ad þm̄ sie sijnar Synder fyrer Chrt
sum kuittar giefnar/z ad þeirra vey
kleike z Vantruarennar Breysklei
ke z brestur/sie med Christi Pijnu z
Dauda huldur / z girnest æ meir z
meir

meir i Trunne/z lipnadarens End urnyungu/ad aukast z proast. En peir Nrœsnarar sem til Kuolldmaal tijdar Drottens ganga / þeir eta og drecka sialpli sier Dom z portapan.

LXXV

Enn þeir sem med Ord og verk i lioſe lata sijna Vantrw/ma þeim ecke lopa til Kuolld maaltijdar Drottens ?

Langt piarre/ Þui pa vanbrukast Sattmaale Drottens/z hans Testamentū/so hūs Reide egnest yper allan Søpnuden. Helldur skal Neilog Christne pa hinu somu/ap þui Lykla vallde sem hun hepur ap Christo z Postulunum medteked/pra drottenlegre Kuolldmaaltijd reka/ þangad til þeir giora Jdran/ og taka sig aptur.

LXXVI

Huort er þad Lyklavallded ?

Þad er rad z valld a Himnarijk is Lyklum/huerier ad eru. I. Ordsins Predikan/ II. Kiennevalldsins Age edur Hirting/ med huoriu ad Himnarijked er vpplokid pyrer trwudum/ eñ lokad z til lukt pyrer Wantruudum.

LXXVII

Huernen verdur vpp lokid/ edur aptur lated Himnarijke/ med Ordsine predikun ?

Þegar epter Ordsins skipan/ bodad er ollum Trwudum almennelega ad þeim sie pyrerlatnar allar þeirra Synder/ pyrer Verdskulldan Jesu Christi/ so opt sem þeir taka vid Euangelij nædarlegum Fyrerheitum med Trunne. Þar puert a mote/ er Himnarijke aptur lokad / þa bodad verdur ollum Vantruudum z Hræs

 nærum

nsrum / ad Guds Reide z eilijf Fyr erdæmning ligge yfer þeim / z a þui so leinge sem ad þeir liggia j sijnum Glæpum / epter huørium Ordsins Vitnisburde Gud mun dæma bæde þessa Heims z afiars.

LXXVIII

Huørnen er vpp læted eda vpp loked Himnarijke? Med Kiene valldsins Aga edur hirtingu?

Þegar ad Guds ords Þienare / sier eirn ohlyden z Naþnchristen ad eins / sem annad huørt med Ord edur Verk / audsyner sig ecke Christi lim ad vera / z amisier hañ nockrum siñ um brodurlega. Enn ef sa same Priotur vill ecke af læta / þa til kyñ er hans Sæluforgare þad Søfnud enum / edur þeim sem Søfnuduren hefur þa vfiivondun j Hendur þein ged /

ged/Og ſa hiñ prioſku ſulle vill ecke hellꝛur þeirra aminningum hlyda/þa aſſetie þeir ſm̃ ad Lykla valldeđ og Kiennevalldeđ er j Mendur ſeingeđ/ ſlijka þralaata Syndara/ſra Sacramente drottenlegrar Kuollđmaaltijdar/ꝛ reka þa ſra Gude ſialſum/ ꝛ ſtyia þeim vt ſra Guds Søſnude/ vt vr Chriſti Rijke/Þad køllũ vier ad banſara/ꝛ þar a mot/Eſ ſlijker Menn ſnuaſt ꝛ giora jđran/ꝛ audſyna bot ꝛ betrã lioſlega a ſijnu Lijſerne/til Orđs ꝛ ađis/þa verda þeir aſ ſama Kieñevallde aptur jnleidder ꝛ tekner j Guds Søſnud/ꝛ verda Christi ꝛ Chriſtnennar limer. Þa heiter Himnarijke vpplokeđ.

Vm þann þridia Parten ſem er Þacklæteđ.

Med þui vier erum aꝼ ollum syn
dum/ aꝼ skiærre Guds Myskun ꝼy
rer Jesum Christum ꝼrelsader/
Huad hoꝼum vier þa þorꝼ ad
giora Godverken/ edur vel
& vandlega ad liꝼa ?

Þuiad epter þad Christur heꝼur oss endurleyst med sijnu Blode/ þa endurnyar hann oss med sijnum Anda eirnen/ epter sinne Riettlætis & Meinleysis Mynd/ So ad þa vier hoꝼum nu slijka Velgiorninga aꝼ honum ꝼeinged/ ad vier þa synum honum þacklæte allra vora Lijꝼdaga / & ad hann verde aꝼ oss dyrdkadur / & ad huor þeckest aꝼ sijnum Avoxtum/ & Truen þar med j Liose læten verde. Item/ ad vier med voru christelegu ꝼramꝼerde gieꝼum odrum Dæme/ & leidum þa til Christum mz þui mote.

LXXX

Eiga þeir þa engua von a Him-
narijke sem obacklaater eru/ligg
ia j synum Syndum/ z vilia
ei læta af/nie snuast
til Guds?

Alls engua/ So sem Ritningen
liosliega vitnar/ ad huorke Frilluliijf
is Men/ nie Skwrgoda dyrkendur/
ei Hordoms Menn/nie Salgiæting
ar/eige Kalls skamar/eige Þiofar
nie Agiarner/ eige Ofdryckiu Men
eige Hneyxlarar/ eige Raningiar/
munu Guds Rijke erfa.

LXXXI

Huad er þad ad snua sier
til Guds?

Ad deyda þan gamla Manen/en
lijfga þann nyia.

LXXXII

Huad er ad deyda þann gamla Mannen?

Innelega z af Hiarta ad jdrast Syndanna/ z lata þier jlla þikia ad þu hafer Gud med þijnum Syndum stygdan/ z Syndernar meir og meir ad hatre ad hafa / z þær ad fordast.

LXXXIII

Huad er liifgan hins nyia Mannsins?

Sannur Føgnudur j Gude fyrer Christum/ z aluarlegt kapp z kostgiæfne/ad lifa epter Guds vilia/og giora Godverken.

LXXXIV

Huør eru þau Godverken?

Alleinasta þau sem j riettre Trw z epter Løgmale Drottens eru giørd/einum Gude til lofs z Dyrdar

enn

enn ei þau Verk sem Menn smyda
sier sialþer/ad skule vera Guds dyrd
kan/eiʒe helldur neinter Mafia Set-
ningar.

LXXXV

Huad er Logmaal Drottens ?

Oll þesse Ord talade Drottenn/
Eg er Drotten Gud þinn/ sem wt
leidde þig aþ Egiptalande/ aþ Þui
Þrældoms Hwse/ Þu skallt ecke ha
ƀa afiarlega Gude ƀyrer mier/ Þu
skallt eingen Bilæte giora þier/ eda
neckra lijking epter þui ƺ er a Him
num vppe/ eda a Iordu nidre/ edur
þui sem er j Vatnenum vnder Ior
dunne. Þu skallt ecke tilbidia þau/ ꝛ
eige þiona þeim/ Þui eg er Drotten
Gud þinn/ eiñ vanlætande Gud/ vit
iande Ranglætis Fedrafia/ a Son-
unum/ j þridiu ꝛ fiordu Ættkuƙſl
þeirra sem mig hata/ Enn giørande

Myskunseme j Þushund Lidu/þeim sem mig elska/z mijn Bodord vardveita.

Þu skallt ecke leggia Drottins þijns Nafn vid Hiegoma/ þui ecke mun Drotten ohegndan vera lata/ þan sem misbrukar hans Nafn.

Minstu a Huijldardagen/ad þu helger hann/Sex Daga skalltu erfida z vinna alla þijna Vinnu/enn sa siounde Dagur er Drottens Guds þijns Huijldardagur/þa skalltu eck ert Verk vinna/huorke þin Sonur ei helldur þijn Dotter/eige þin Þrall/eige helldur nockur Vtlendur sin er jnan þinna Borgarhlida. Þui ad a Sex Døgum skapade Drotten Himen z Jørd/ z Sioen z allt þad sem þar er jnne/z han huijldest þan siounda Dag / Þar fyrer blessade Drotten Huijldardagen/og helgade hann.

Þu

Þu skallt heidra þinn Fodur z þijna Modur/ so ad þu Langlijfur verder/ j þui Lande s Drottenn Gud þinn giefur þier.

Þu skallt ecke j hel sla.

Þu skallt ecke Hordom drygia.

Þu skallt ecke stela.

Þu skallt ecke bera falskan Vitnisburd j mote þijnum Naunga.

Þu skallt ecke girnast þijns Naunga Hws.

Þu skallt ecke girnast þijns Naunga Kuinnu/ eige hans Þræl/ eige hans Ambatt/eige Vxa edur Asna eda neitt þad sem hans er.

LXXXVI.

Huernen er þessum tiu Bodordum skipt ?

J tuær Toplur edur Hofudparta/Su fyrre Taflan jnne helldur j þremur Bodordum þu fyrstu/huad

 vier

vier eigum Gude sialpum ad giallda.
Su feirne kienner / med sijnum sio
Bodordum/ Huad Naungen a ad ossi.

LXXXVII

Huad heimter Gud ad oss j
þyrsta Bodordenu ?

Ad so sannarlega sem mier er
mijn Salubialp kiær z Hiartgroen
so sannarlega skule eg þlyia z þord
ast alla Aþgudadijrkan/ Galldra/
Heidne z Hindurvitne/ z Hiatru al-
la/ Helgra Mana/ z allra Skiepna
akall/ z ad eg eiñ sañan Gud rictte
lega þecke/ honum einum treyste og
true/ z med stærsta Lijtelæte z Þol
enmæde/ honum sie vndergieþen/ og
vænte mier alls gods aþ honum all
eina/ hann aþ jñstum Hiartans ror
um elske/ hann otteft z hrædist/ hon
um æru veite/ so ad eg aþseigie þyrr
allar Skiepnur a Himne z Jordu
helldur

helldur enn pad eg nockurn tijma gange j mote hans Vilia.

LXXXVIII

Huad er Apgudadyrkanen?

Nun er pad/ad hapa nockurn Hlut/a huorn pu setier pijna von/Tru z traust/annan enn pann eina sanna lipanda Gud/ sem sig openberade j sijnu heilaga Orde.

LXXXIX

Huad krepur Gud ap oss/ par hnn seiger/Pu skallt ecke giora pier Bilæte?

Ad vier ecke berum oss ad maala vpp Gud med nockre Mynd/ z ad vier hann ecke med neinu ødru mote dyrkum/enn so sem hann hepur sialpur skipad.

XC

Ma pa eingen Vppkøst edur Liik nesskiur hapa? Gud

Gud Blessadur kañ huørke nie ma med neisse Lijknesskiu eda Mynd eda vpkaste vpp ad mꝍlast. Eñ þo ad Skiepnurnar sie leyþelegt vpp ad mꝍla/ þa samt bañar Gud ad mꝍla þꝍr edur mynda til þess/ ad vier dyrkum edur tilbidium þar sialþar/ edur Gud j þeim.

XCI

Ma ecke haþa Likneske j Kyrkiun um/sem þaþrodum Almuga kunne til vnderuijsun ar ad vera?

Fiꝍrre er þui/ Ecke eigum vier ad giora oss hyggnare enn Gud sial þur/sem ecke vill med þeigiande Lijk neskium/ helldur med liomande Ord sins predikan kienna lꝍta Folkenu.

XCII

Huad þyrerbydur Gud j ødru Bodordenu?

Ad

Ad vier med Blote/ Bafie/ Meinsærum edur banytum Eidum/ Særingum/ eda slÿku ødru/ Guds Nafn hædum eda misbrukum/ eda þann Gleap med ødrum hyllum/ eda þeim med vitande yfer þeigium/ helldur hans haleita Nafn/ ei neina med Hiartans Gudrækne z Virdingu j vorn Munn tøkum/ so ad hafi med stødugre Jatningu/ ja/ med øllum vorum Ordum z giørdum/ verde af oss æfinlega lofadur z dyrkadur.

XCIII

Er ecke Meinsæred so stor Synd ad Gud reidest þeim hrædelega/ jafnvel þeim sem þad hindra ecke af frekasta megne z Mætte?

Sannarlega/ Þuí einge Synd er so andstyggeleg fyrer Gude/ ad hann so til Reide reite sem þesse/ ad hvda

hæda Guds Nafn/eda þui ſinan ad giora/ huar fyrer Gud lagde Lijf leat vid þaſ Glæp.

XCIV

Er þa alldrei Syndlauſt/ad ſueria vid Guds Nafn?

Þa riett Naudſyn krefur/ ſo ad þad ſie giort Guds Nafns vegna eda Naunganum til ſkylduglegs gagns/ þa ſkipar Gud ſialfur ad ſueria vid ſitt Nafn/ Og þui hafa heilager Meñ bædi j gamla ꝛ nyia Teſtamentenu riettelega ſuared/ept er ſlijkum atuikum.

XCV

Ma þa ecke ſueria vid heilaga Meñ eda adrar Skiepnur?

Nei/Þuiad Eidurenn edur Særed er Guds akall/ſem bidur/ ad Gud/ ſem er eirn Hiartans Ranſakare/ad hann bere Sañindonum vitne/ꝛ. ſtr

apne

affe eþ logied er/ Enn su Æra a ong
uum odrum ad veitast/ enn Gude/ vær
eigum onguan aþan ad akalla nie
tilbidia.

XCVI

Quad bydur Gud j þrid
ia Bodorde?

1 Ad hans heilaga Ord/ z Lærdo
muren vt aþ Gude j Christninne
halldest vppe/ z ad eg opt z ofiallo
an/ þo hellst z einkum a Helgedog
um/ godþwsslega þangad sækie/ sem
Guds Ord er kiennt/ heyre þad jnvir
delega/ medtake Sacramenten/ læte
mijna Bærn þylgia Saþnadarins
Bænum/ vnder eins/ z gieþe nockud
Fatækum epter eþnum.

2 Þar næst ad eg alla mijna Da
ga hallde mig þra vondum verkum/
z gieþe Drottne Tomstund z þære/
ad hann j mijnu Hiarta med þeim
heilaga

helgaga Anda kome synu Verke ap stad/ so ad eg med þui mote vppbyrie þann eilijfa Huijldardag j þessu Lijfe.

XCVII

Hvad bydur Gud j fiorda Bodordenu?

Ad vier synum skylldugaa ast o. elsku/ Heidur z hlydne/ Tru z Dygd vorum Forelldrum z Yferbodorum z sieum þeim z þeirra hollum Radum/ vmvandan z Hirtingu/ hlydug er og vndergiefner/ og ad vier vmber um þeirra breste/ þolenmodlega/ hugande þad avallt/ ad Gud mune os med þeirra tilsion styra z stiorna.

XCVIII

Hvad bañar Gud i fimta Bodorde?

Ad eg neijnum Manneska huorke med Hug nie Hiarta/ Ordum nie at

hafnar

nikum/ nu ſ(i)dur j giordum/ huorke ſialfur/ne med añara tilſtod/neina minkun giore/ei hañ hafe/ſkade ne drepe/ Helldur ad eg ſkule af leggia allan Hefndar Hug/ z allt Natur. Hter med z ad eg ſkade mig ecke ſial fur / ne viliande mier neins Boda ſtofne/Og þui hefur hann veralld- lega Valldſtiorn tilſkickad/ad hann hepte mord z Mañſlog.

XCIX

Nu er þad a Bodordenu ad heyra ad þad banne ecke vtan Mañ ſlaged einfallt ?

Saint med þui Gud ſeigeſt ecke Mannſlaged vilia/þa kienner hann eirnen/ad hañ hafe Root z vppkuei kiu/ vnder Manndraps Syndenne/ ſem er Reide/Ofund/Natur/Hefn dar hugur/Og þui reiknar Gud allt þetta fyrer Mañdrap.

C

Duger þad þullt/ ad deyda eda meida aunguan/sem nu er sagt med Ordum nie giordum edur jllgiornum Hugreñingum?

Eige er þad nog/ Huiad med þui Gud apseiger Reide/ Natur/ Auþ und/ þa heimter hann ad oss/ ad vier elskum Naungan so sem sialþa oss/ z ad vier sieum vid hañ liuþer/ Hog værer/ Þolenmoder/ Myskunsamer/ z þirrum hañ ollu Ogagne/ þad þra mast vier kunnum. Med einu Orde/ Ad vier hoþum soddan Hiarta/ ad vier sieum eirnen vel til reidu ad giora votum Ovin til goda.

CI

Huor er þyngd hins siotta Bodordsins?

Ad allur ohreinleike sie þyrer Gude suivirdelegur/ z ad vier eigum hñ þin

þui ad þordast/ z æþinlega ad hatre haþa/z eigum þui hreinþerdugu vo a Lijfe ad hallda/bæde Gipter Meñ z Ogipter.

CII

Bañar Gud þa ecke annad j þessu Bodorde/enn Hoordom/z oll ur saþn skiemeleg Saurinde?

Epter þui ad vorer Lijkamer z vor Hiortu eru Musttere heilags Anda/þa vill Gud obrigdanlega/ad vi er holldum þessu huorutueggiu hreinu/z heilogu/ z bannar þui j þessu Bodorde allan Ohreinleik z Saurinde j Huganum/Ordenum/Giordenum z athæþenu/ z Allt þad sem Meñ lockar þar til/ þad fyrerbydur hann z aþseiger med ollu.

CIII

Huad bannar Gud j siøun
da Bodorde ?

Eige ad eins Þiofnad z Raan/ sem veralldleg Valldstiorn hegner/ Helldur bindur Gud hier vnder Þiofnadarins Nafne/ alla Prette/ Suik z Vielar/ Yfervarp z Klokskap/ mz huoriu vier kunum annars vnder oss ad draga/ Sem eru rangar Voger/ rangar Stikur z Mæler/ fals Vara z Varningur/ følsk Mynt/ Okur z øll raung Faung z fyrerbodnar vtveiger/ Item/ margfolld Agirne z hier med ohøyreleg Vanbrukan a Guds Gafuum.

CIV

Enn huad bydur Gud j þessu
siounda Bodorde ?

Ad, eg sie mijnum Naunga so gi- gin z hagsamur/ so trur z rietlsær j llu/ sm eg villde hann z adrer være nuer

mier/ꝛ þad eina kapkoſte/ad eg kyn
ne annara Naudþurꝑt ad bæta.

CV

Huad heimter hid attunda Bodord ?

Ad eg bere ei ꝑalſkt vppa nøck
urn/eda j mote nøckrum/einkis Ord
nie Meining vr lage ꝑære edur rein
ge/ønguan bakbyte edur laſtlegt til
legge/ vm ønguan ꝑyrer ſkøꝑꝑram̃
dæme/ edur hann ꝑordæme/ Helldur
ꝑordeſt aꝑ øllu kappe/bæde allskon
ar Lyge ꝛ Suik/ſo ſm̃ øñur Satans
verk/ ſo ꝑramt eg vil ecke ſtranga
Guds Reide yꝑer mig egna/Eñ hall
de mig ꝑaſt vid Sannleikan / ſeige
mĩna Samviſku ꝛ einørd/epter þui
ſem eg veit ſannaſt/bæde j Domun
ꝛ øllum ødrum erindum ꝛ vidureig
um/ꝛ þar med ꝑegre ꝛ ꝑorſua
ungans rykte/ allt huad mier

 suk

gulegt og leppelegt. ꝛc.

CVI

Huad bioda tuø þau sijdustu Boodorden/ nijunda ꝛ tiunda ?

Ad vort Hiarta liae alldrei nockre Girnd edur hugxun rwm edur jnngang/ þeirre sem er a mote nockru Guds Bodorde/ ꝛ ad vier avallt og allstadar Syndena hatum/ Riettlæte elskum/ hoþum ꝛ holldum.

CVII

Sieta þeir ecke sem sier haþa til Guds aptur snued/ þesse Bodord hallded ?

Langt þiærre/ Þuiad þeir allra heilogustu ꝛ gudlegustu sem eru til edr vered haþa/ þeir haþa ecke haþt van so sem lijten vnderstoþn aþ þessre Logmals Hlydne/ enn þo so/ ad ... ucrlega ꝛ an hræsne / haþa ... ad giøra epter øllum þess-

um

um tiu Guds Bodordum.

CVIII

Hui lætur Gud þa sitt Logmaal so streingelega kiēna/ fyrst ein gen gietur hans Bod ord hallded ?

Ad vier a huorre stundu/ æ betur ꝛ betur/ lærum ad þeckia vora Synd um hladna Natturu ꝛ framhleyp-na til hins Vonda/ ꝛ ad vier þar af sieum þess akafare/ ad bidia vm lijkn ꝛ Syndanna fyrergiefning/ af Gu de Fodur fyrer Jesum Christum. ꝛ Þar næst ad vier Dag fra Dei-ge þetta hugleidum/ ꝛ ān aflausn vm heilagar Anda gipt ꝛ jnblastur Foduren bidium/ So vier mætum æ meir ꝛ meir skapast j Andanum/ og endurleysast epter þeirre Guds Fodurs Mynd (sem vier fyrer Adams fall ꝛ vorar eigen Synder/ [illegible]

j Vpphafe/enn i Jesu Christi Riett latingu/ mz huorre hnn oss Riettlæte aptur feinginn) þangad til vier epter bla lided Lijf fann hana ad odlast j Himnarijkis Sælu z ynadsemd/hia Gude og ollum hans H. Einglum. Þetta og allt afiad odlunst vær af Gude Fodur med einne christelegre Bæn.

Vm Bænena.

CIX

Kienn mier þui neckud vm christelega Bæn.

Bænen er sa hellste partur þess Packlætis sem vier eigum Gude ad giallda/ z þeim einum giefur Gud sijna Nad z sinn Anda/sem þar vm ad Hiarta bidia/z honum þar fyrer Pan Packer giora.

CX

Huor

Huernen a þeirre Bæn hattad ad vera sem Gude þocknasi/ z huøria Gud vill Bænheyra ?

Suo/ Ad vier aþ einum Gude sem sig openberade j sijnu heilaga Orde bidium alls þess aþ jnstum Hiartans Rotum/ sem hann oss heþur skipad ad bidia / z ad vier medkiennum alvarlega aþ Hug z Hiarta vora naudþurþt/ Eymd z vesølld/ og þess vegna aþ Hiarta þyrer Gude Almættugum oss litelæckum/ þess ande oss a þessum oraskanlegum Grundvelle/ ad Gud mune oss þyrer Christum sannarlega bænheyra/ so sem hañ heþur j sijnu heilaga Orde oss loþad.

CXI

Hu er þad þa/ sem hañ heþur skipad oss vm ad bidia ?

Allt huad Sálu z Lijfe a ligg ur/z er þad jnbunded j þeirre Bæn/ s Jesus Guds son sialfur kiende oss.

·CXII

Huør er su Bænen ?

Fader vor þu sem ert a Himnum Helgest þitt Nafn. zc.

CXIII

Þui baud Christur ad vier skylld um so kalla a Gud/Fader vor ?

Ad vier strax j Vpphafe Bæn arennar/ hefdum þad traust z þa huggun/ ad hañ sie vor Fader fyr er Framestodu z Medalgaungu Je su Christi/z vilie myklu sijdur synia oss vorra Bæna/enn vorer kiotleger Fedur z Foreldrar synia oss þess sm þeim er jnnan Handar ad veita.

CXIV

Þui legst þetta til/Þu sem ert a Himnum ? So

So ad vier skulum ecke hafa net
na Jardneska eda lijtelmotlega mein
ing vm Guds Magtarvellde/ So z
jernen ad vier vitū/ad hñ er Almaat
ugur/til ad veita oss allt þad oss alig
gur z naudsynlegt er.

CXV

Huernen er þessare Bænene
Sundurskipt ?

J sio sma Bæner.

CXVI

Huor er su hin fyrsta ?

Helgest þitt Nafn.

Þad er/ Gief þyrst z fremst/ad
vier þeckium þig riettelega/jafnan z
vidurkiennum/ lofum z prijsum þitt
Almætte/Vijsdom/Giæsku/Rettla
te/Saflleik/Myskunseme j ollum h
utum lioslega skijnande/z allt þette
heidrum z tilbidium. Gief þar m
kiære Fader/ ad vier mættum vort
Orbum.

Ordum z giordum z ollum Augreſt
ingum ſo hegda z til lagis koma/ad
þitt haleita Nafn vanbrukeſt alldrei
hie forlyteſt ad verum volldum/hell
dur alla tijma helgeſt z vegſameſt.

CXVII

Onnur Bæn.

Til kome þitt Rijke.

Pad er/Styr z ſtiorna oſſ mz þij
nu Orde z H. Anda/ad vier ſieſt þij
nū Vilia þeſſ helldur vndergiefner/
Vardveit z auk þin chriſtelega So
fnud/nidr briot Dioſulſins Verk z
alla þa Magt/ſ ſtendr j mote þijnu
Tignarvelldi/Og gior oll þau raad
onyt ſ bruggud eru j mote þijnu H.
Orde/þangad til þitt Rijke þad full
komnaſt/þa þu ert allt j ollum.

CXVIII

Pridia Bæn.

Verde þin Vilie ſo a Jordu

ſem

sem a Himne.

Pad er/Gief ad vier aller apnei tum vorū eigen Vilia/eñ þynū Vilia heilaga tregdunarlaust vndergiefner z hlydner sieum/ad huor z eiñ stande so vel z truleaga j sijnu Kalle z Embætte/so s ad giora þyner H. Einglar a Himnum.

CXIX

Fiorda Bæn.

Gief oss j Dag vort dag legt Braud.

Pad er/Veit z gief þu oss allt þ sem er til þessa Lijfs vphelldis naudsynlegt/so ad vier þar af lærum/ad þu eirn sierf sa Bruñur z Vpspretta s aller goder Hluter vt af fliota/ Og nema þu legger þyna Blessan þar til/ þa sie allt vort Erfide z hyggia/z allt lyka añad/þo vær hæ

bum

um adur aþ þier þeiged/þa er þad
samt sem adur oheppeđ z skadsamt.
Neina þijn Myskun Millde z Neill
keme til med oss/ Nuar þyrer þu vil
ier gieþa/ad vær setium ecke voit tr
aust til nockrar Skiepnu/helldur til
þijn alleina.

CXX

Fimta Bæn.

Fyrergieþ oss vorar skullder/
so sem vier þyrergieþum vorum
Skulldunautum.

Pad er/ Tilreikna ecke vorar Synr
der/nie medþædda Natturuspilling/
þyrer Jesu Christi saker/so sm þad
vier z þiñum þ þiñar Nadar aud-
sieñe j vorum Hiørtum/ad vier giar
nan vilium þeim þyrergieþa/sem oss
modgad haþa.

CXXI

Siøtta z siøunda Bæn.

Legi

Eige leid þu oss i Freistien. Helld ur frelsa oss fra illu.

Þui vier erum af Nattúrunne so veyker/ad vier kunnum ei eitt Augna blik ad standast/ En vorer grimast er Oviner/ Heimurē/ Diofullē/ vort eiged Holld/ Þesser aller astrijda oss daglega/ Þar fyrer styd þu oss/ z mz Krapte þijns Anda sterka gior þu oss/so vier j þessu andlega Striide et kollum nie kreytunst/ Helldr ad vier mz þijnu Fulltinge motstaded gietū/ Allt þangad til vier Sigurenn þañ sæla vinnum/huorn oss vtvegade þin kiære Son vor Broder Jesus.

CXXII

Huortnen endar þu þijna drott enlega Bæn?

Þuiad þitt er Riiked/ Magten z Dyrden vm Allder Allda

Þad

Þad er/ Þessa alls bidium vier þig þui þu ert vor Myskunsamur Fader z eilyfur Almættugur Kongur/ og bæde vill z matt oss þetta veita/ Og þessa bidium vier til þess/ ad hier af giefest þinu heilaga Nafne Dyrd en/ en ecke oss.

CXXIII

Amen.

Huad er þad?

Þad merker obrigdul Sanninde/ ad mijn Bæn er so sannarlega og vijsslega Bænhey-rd af Gude/ sem þad eg i mijnu Hiarta kann ad finna og formerkia/ ad eg af allre Alvøru þad, sa na girnest/ og þess æska.

FINIS

Anno Christi.

M DC XX II.

